

ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ

Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα για το Δημοτικό Σχολείο

ΕΜΣΤ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΕΜΣΤ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

**Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα
για το Δημοτικό Σχολείο**

Το έντυπο αυτό δημιουργήθηκε
με αφορμή την έκθεση *Διαπολιτισμοί*
που πραγματοποιήθηκε στο
Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης
από 6 Ιουλίου 2004 έως 31 Δεκεμβρίου 2004

Οργάνωση Εκπαιδευτικού Προγράμματος:
Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης
Επιμέλεια-Υλοποίηση: Μαρίνα Παπασωτηρίου
Σχεδιασμός εντύπου: Γιώργος Τζιλιάνος
Εκτύπωση: SCRIPTA

© ΕΜΣΤ 2004
Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης
Αμβρ. Φραντζή 14, 117 43, Αθήνα
Τηλ. 210 9242111-2, Φαξ 210 9245200
E-mail: eduprograms@emst.culture.gr
www.emst.gr

Καλώς όρισες στη νέα έκθεση του Εθνικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης (ΕΜΣΤ) με τίτλο *Διαπολιτισμοί*.

Η έκθεση πραγματοποιείται στο πλαίσιο της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας και φιλοξενεί έργα Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών που αγοράστηκαν από τον Οργανισμό Προβολής Ελληνικού Πολιτισμού για να παραχωρηθούν στις μόνιμες συλλογές του ΕΜΣΤ.

Τα έργα που θα συναντήσεις στην έκθεση ίσως σου φανούν αρκετά περίεργα. Οι καλλιτέχνες που τα δημιούργησαν, με παραδοσιακά και μη υλικά, εκφράζουν τις ιδέες τους και το όραμά τους για έναν κόσμο, που σιγά σιγά καταργεί τα σύνορα μεταξύ των χωρών. Συχνά χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες για να εξετάσουν θέματα και προβλήματα που μπορεί να είναι κοινά σε όλους τους ανθρώπους και να μην αφορούν μόνο τον ίδιο τον καλλιτέχνη ή τους κατοίκους μίας μόνο χώρας. Αυτό συμβαίνει γιατί οι καλλιτέχνες ταξιδεύουν, γνωρίζουν νέους τόπους και πολιτισμούς, επηρεάζονται από όσα συναντούν και έτσι δημιουργούν έργα που συζητάνε θέματα επίκαιρα και σημαντικά για όλη την ανθρωπότητα.

Με το φυλλάδιο που κρατάς στα χέρια σου μπορείς να περιηγηθείς τις εγκαταστάσεις, τις βιντεοεγκαταστάσεις, τη ζωγραφική και τις φωτογραφίες της έκθεσης, να ξαναθυμηθείς όσα συζητήσαμε κατά την επίσκεψη της τάξης σου στο Μουσείο και να εκφράσεις τις προσωπικές σου απόψεις.

Καλή περιήγηση!

Κώστας Τσόκλης

Διά μέσου, 2004

Βιντεοεγκατάσταση

Ο Κώστας Τσόκλης γεννήθηκε το 1930 στην Αθήνα όπου ζει και εργάζεται.

Το έργο του έχει τον τίτλο *Διά μέσου*. Ο θεατής βρίσκεται στη μέση ενός διαδρόμου. Δεξιά του υπάρχει ένα δωμάτιο στους τοίχους του οποίου προβάλλονται άνθρωποι που τον παρακολουθούν χωρίς να έχουν καμία ιδιαίτερη έκφραση στα πρόσωπά τους. Αριστερά του, σε ένα δωμάτιο ίδιων διαστάσεων, προβάλλονται πολλά μικρά κουνέλια τα οποία βρίσκονται συνωστισμένα σε έναν μικρό χώρο.

Ο ίδιος ο καλλιτέχνης λέει ότι το μήνυμά του έργου του είναι απλό και χιλοειπωμένο: καταγγέλλει τα καθημερινά εγκλήματα που γίνονται δίπλα μας σε βάρος αθώων θυμάτων και μεις παραμένουμε απλοί θεατές που δεν επεμβαίνουν.

Συμφωνείς με την άποψη του Κώστα Τσόκλη; Πιστεύεις ότι ένα έργο τέχνης μπορεί να προβληματίσει τους ανθρώπους και να τους κάνει να σκεφτούν διαφορετικά; Νομίζεις ότι είναι ένα μήνυμα που απευθύνεται σε όλους τους ανθρώπους και όχι μόνο στους Έλληνες; Γιατί; Πώς εξηγείς τον τίτλο *Διά μέσου*; Έχει ιδιαίτερη σημασία για τον καλλιτέχνη το γεγονός ότι ο θεατής βρίσκεται ανάμεσα στα δύο δωμάτια και από τη μία μεριά τον παρατηρούν ενώ από την άλλη παρατηρεί και ο ίδιος αυτά που συμβαίνουν;

Γιώργος Χατζημιχάλης

Ταφή X, Ταφή XI, Ταφή XII, 2004

Ζωγραφική

- Ο Γιώργος Χατζημιχάλης γεννήθηκε το 1954 στην Αθήνα όπου ζει και εργάζεται. Το έργο του είναι ένα σύνολο από τρία ζωγραφικά έργα, ίδιας τεχνικής αλλά διαφορετικού χρώματος. Τα έχει ονομάσει *Ταφή* καθώς με αυτά εξετάζει πώς μπορεί να ζωγραφιστεί μία ταφή και διαπραγματεύεται διάφορα θέματα που σχετίζονται με την έννοια του θανάτου, τα όρια του ανθρώπινου σώματος και της ψυχής, τη μετάβαση από μία κατάσταση σε μία άλλη, τα ταφικά έθιμα από εποχή σε εποχή και από πολιτισμό σε πολιτισμό. Τρεις πίνακες ίδιων διαστάσεων είναι ζωγραφισμένοι ο καθένας με διαφορετικό χρώμα: κόκκινο, γκρι και μαύρο. Σε κάθε πίνακα υπάρχει ένας σπάγγος που οριοθετεί μία μικρότερη επιφάνεια πάνω σε αυτόν. Μέρος του έργου αποτελεί επίσης μία επιστολή που έγραψε ο ίδιος ο καλλιτέχνης σε έναν φίλο του και του εξηγεί πώς άρχισε να ασχολείται, ήδη από το 1986, με το θέμα της ταφής. Από αυτή την επιστολή καταλαβαίνουμε ότι για να καταλήξει ο καλλιτέχνης σε αυτά τα έργα που φιλοξενούμε στην έκθεση έκανε μεγάλη έρευνα για αρκετά χρόνια. Ζωγράφιζε το ίδιο θέμα πολλές φορές, παιδεύτηκε, το άλλαζε συνεχώς, όσο και ο ίδιος άλλαζε ιδέες, συναισθήματα και εμπειρίες. Συμβουλευτήκε επίσης αρχαιολόγους και ερευνητές προκειμένου να μελετήσει τρόπους ταφής από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Στο τέλος, μετά από πολλά έργα με το ίδιο θέμα, προέκυψε το έργο που βλέπεις στο ΕΜΣΤ.

Προσπάθησε να δώσεις τη δική σου ερμηνεία για τα διαφορετικά χρώματα που χρησιμοποίησε ο Χατζημιχάλης. Είναι τυχαία η επιλογή τους ή συμβολίζουν κάτι συγκεκριμένο για τον καλλιτέχνη; Τί σημαίνει άραγε ο σπάγγος και ο χώρος που οριοθετεί πάνω σε κάθε πίνακα; Από τα βιβλία της ιστορίας σου βρες πληροφορίες για τους τρόπους ταφής από τα προϊστορικά ήδη χρόνια. Υπάρχει σχέση ανάμεσα σε αυτούς και στο έργο του Χατζημιχάλη; Πώς πιστεύεις ότι μπορεί να επηρέασαν τον καλλιτέχνη όσα διάβασε και έμαθε για την ιστορία των ταφών; Σύγκρινε το έργο αυτό με το γλυπτό του Μιροσλάβ Μπάλκα και την εγκατάσταση του Βόλφγκανγκ Λάιμπ. Διαπραγματεύονται και οι τρεις την έννοια του θανάτου και της μετάβασης από τη ζωή στον θάνατο. Μπορείς να βρεις άλλες ομοιότητες και διαφορές;

Γιάννης Κουνέλλης

Χωρίς Τίτλο, 2004

Εγκατάσταση

Ο Γιάννης Κουνέλλης γεννήθηκε στον Πειραιά το 1936. Σε ηλικία 20 χρονών πηγαίνει στην Ιταλία όπου ζει και εργάζεται μέχρι σήμερα. Από το 1960 γίνεται ο βασικός εκπρόσωπος ενός κινήματος τέχνης στην Ιταλία που ονομάζεται *Arte Povera*, δηλαδή Φτωχή Τέχνη. Οι καλλιτέχνες που σχετίζονται με αυτό το κίνημα εργάζονται με πολλούς διαφορετικούς τρόπους. Ζωγραφίζουν, σμιλεύουν, φωτογραφίζουν, δημιουργούν εγκαταστάσεις και τα έργα τους μπορούν να είναι τεράστια σε διαστάσεις ή εξαιρετικά μικρές και εφήμερες κατασκευές. Για τα έργα τους, εκτός από τα παραδοσιακά μέσα, χρησιμοποιούν πολλά υλικά από τη φύση, όπως καρπούς, χώμα, κάρβουνο, ξύλο για να δώσουν έμφαση στη δύναμη της φύσης που μας περιβάλλει και να δηλώσουν ότι η τέχνη και η ζωή έχουν μία πολύ δυνατή σχέση.

Τα πρώτα έργα του Γιάννη Κουνέλλη ήταν ζωγραφικοί πίνακες με μεγάλα, χοντρά, μαύρα γράμματα της αλφαβήτου και μαθηματικά σύμβολα. Λίγα χρόνια αργότερα άρχισε να ενσωματώνει και τρισδιάστατα υλικά στους πίνακές του οι οποίοι τελικά τον οδήγησαν στο να κάνει εγκαταστάσεις στον χώρο οι οποίες έμοιαζαν με σκηνικά θεάτρου όπου οι θεατές ήταν οι ηθοποιοί. Τα υλικά που κυρίως χρησιμοποιεί ο Κουνέλλης για τα έργα του είναι σίδηρο, κάρβουνο, ύφασμα, ξύλο, πέτρες, σακιά, καφές.

Το έργο *Χωρίς Τίτλο* αποτελείται από σιδερένια δοκάρια που διασταυρώνονται και μοιάζουν να πέφτουν προς το έδαφος σχηματίζοντας ένα ημικύκλιο. Στο κέντρο βρίσκεται ένα ξύλινο τραπέζι στο οποίο υπάρχουν σακιά γεμάτα με κάρβουνα. Παρατήρησε το σχήμα που δημιουργούν τα σιδερένια δοκάρια. Μοιάζει με σταυρό. Ο Κουνέλλης έχει πει ότι όταν δημιουργεί ένα έργο εμπνέεται από τον χώρο στον οποίο πρέπει να το τοποθετήσει. Παρατήρησε ότι ο χώρος που βρίσκεται το έργο και ο μικρότερος διάδρομος που βρίσκεται κάθετα σε αυτόν δημιουργούν επίσης έναν σταυρό. Έτσι είναι πιο εύκολο να κατανοήσουμε γιατί επέλεξε να δημιουργήσει ένα τέτοιο έργο.

Πώς πιστεύεις ότι συνδέονται τα υλικά του έργου μεταξύ τους; Συνυπάρχει το σίδηρο που είναι άκαμπτο, σκληρό και ψυχρό υλικό με το ξύλο, τα σακιά και το κάρβουνο που είναι υλικά της φύσης τα οποία φθείρονται και ανακυκλώνονται. Τι πιστεύεις ότι συμβολίζουν οι σιδερένιοι σταυροί και τί τα σακιά με τα κάρβουνα; Υπάρχει κάποια σχέση ανάμεσα σε αυτό το έργο του Κουνέλλη και στα πρώτα του, όταν δηλαδή ζωγράφιζε μεγάλα γράμματα της αλφαβήτου σε καμβά; Μπορείς να ανακαλύψεις κοιτώντας το έργο κεφαλαία γράμματα της αλφαβήτου;

Τελικά, τί εντύπωση σου κάνει το συγκεκριμένο έργο; Πώς νιώθεις κοιτάζοντάς το;

Κιμσούτζα

Μαντάλα: η ζώνη του μηδενός, 2004

Ηχητική εγκατάσταση μεικτών μέσων

Η Κιμσούτζα γεννήθηκε το 1957 στην Κορέα. Ζει και εργάζεται στη Νέα Υόρκη.

Το έργο της έχει τίτλο *Μαντάλα: η ζώνη του μηδενός*. Πρόκειται για μία εγκατάσταση με ήχο που αφηγείται με τον δικό της τρόπο την ισότητα των θρησκειών του κόσμου.

Ένα κυκλικό αντικείμενο, ένα κομμάτι από ένα τζουκμπόξ κρέμεται στον τοίχο. Στο κέντρο του τζουκμπόξ γυρίζει ένα μεγάλο κουμπί που παίζει και τον ρόλο ηχείου απ'όπου ακούγονται ανάμεικτες μελωδίες από γρηγοριανούς, θιβητιανούς και μουσουλμανικούς ύμνους. Στο έργο της Κιμσούτζα ενώνονται στοιχεία του δυτικού πολιτισμού, όπως το τζουκμπόξ και οι γρηγοριανοί ύμνοι με στοιχεία της Ανατολής όπως οι μουσουλμανικές και θιβητιανές μελωδίες που ακούγονται από το ηχείο. Για να δημιουργήσει το έργο της εμπνεύστηκε από ένα τελετουργικό που γίνεται στο Θιβέτ και ονομάζεται Μαντάλα. Το τελετουργικό αυτό γίνεται παράλληλα με τον διαλογισμό, δηλαδή την προσπάθεια των ανθρώπων να φτάσουν πιο κοντά στο θείο. Κατά τη διάρκεια του διαλογισμού οι Βουδιστές σκορπίζουν σε κυκλικά σχήματα χρωματισμένη άμμο ώστε να δημιουργούνται ομόκεντροι κύκλοι με διαφορετικά χρώματα. Το αποτέλεσμα είναι παρόμοιο με τους χρωματιστούς κύκλους του τζουκμπόξ. Είναι ένα ακόμα στοιχείο που συνδέει την Ανατολή και τη Δύση στο έργο της Κιμσούτζα.

Πώς πετυχαίνει η καλλιτέχνις να συνδυάσει τις βασικότερες θρησκείες του κόσμου;

Γιατί ονομάζει το έργο της *Μαντάλα: η ζώνη του μηδενός*; Ποιο ρόλο παίζει η μείξη των

διαφορετικών θρησκευτικών ύμνων; Αν σε μία μηχανή αναζήτησης στο Διαδίκτυο γράψεις τη λέξη mandala, θα βρεις μεγάλη ποικιλία από μάνταλα που δημιουργούν οι Βουδιστές.

Εκτύπωσε όποια σε εντυπωσιάζουν περισσότερο και προσπάθησε να τα αναπαραστήσεις είτε με ζωγραφική είτε με χρωματισμένη άμμο.

Όταν η Κιμσούτζα έστειλε το έργο της στο μουσείο, πρότεινε να βάψουμε τον χώρο μπλε

και να τοποθετήσουμε μοκέτα γιατί έτσι θα δημιουργούσαμε μια πιο γαλήνια ατμόσφαιρα για τον επισκέπτη. Μπαίνοντας στο έργο νιώθεις ηρεμία; Ποιο στοιχείο βοηθάει πιο πολύ σε αυτό;

Έμιλυ Ζασίρ

Εις μνήμην των 418 παλαιστινιακών χωριών που καταστράφηκαν, ερημώθηκαν και καταλήφθηκαν από το Ισραήλ το 1948, 2001

Εγκατάσταση

Η Έμιλυ Ζασίρ γεννήθηκε στη Βηθλεέμ το 1970. Ζει και εργάζεται στη Νέα Υόρκη και τη Ραμάλα.

Το έργο που βλέπεις ονομάζεται *Εις μνήμην των 418 παλαιστινιακών χωριών που καταστράφηκαν, ερημώθηκαν και καταλήφθηκαν από το Ισραήλ το 1948*.

Άρχισε να δημιουργείται την άνοιξη του 2001, όταν ένα σημαντικό κέντρο τέχνης της Αμερικής ζήτησε από την Ζασίρ να δημιουργήσει ένα έργο. Εκείνη εγκατέστησε μία προσφυγική σκηνή πάνω στην οποία σχεδίασε και κέντησε τα ονόματα των 418 χωριών που ερημώθηκαν και καταστράφηκαν το 1948, όταν το Ισραήλ εισέβαλε στην Παλαιστίνη και εκδίωξε από τον τόπο τους 780.000 Παλαιστίνιους. Το έργο μιλάει για τη βίαιη εκδίωξη ανθρώπων από την πατρική τους γη που ξεκίνησε το 1948, αλλά ακόμη και σήμερα συνεχίζεται. Οι άνθρωποι αυτοί που σκορπίστηκαν στις πέντε ηπείρους ήταν η πρώτη γενιά μιας ομάδας προσφύγων που σήμερα ξεπερνούν τα τέσσερα εκατομμύρια.

Ενώ η Ζασίρ εργαζόταν με πολύ εντατικούς ρυθμούς, κατάλαβε ότι δεν θα προλάβαινε να ολοκληρώσει το έργο στον χρόνο που είχε στη διάθεσή της. Αποφάσισε να ζητήσει τη βοήθεια φίλων και γνωστών της, οι οποίοι έσπευσαν να τη βοηθήσουν. Παλαιστίνιοι, Ισραηλινοί, Αμερικανοί, Αιγύπτιοι, Ισπανόφωνοι εργάζονταν μαζί της για μέρες ώσπου να ολοκληρωθεί σύμφωνα με τη Ζασίρ το έργο. Τα ονόματα όσων τη βοήθησαν βρίσκονται σε έναν κατάλογο που αποτελεί μέρος του έργου.

Παρατήρησε τα ονόματα των χωριών που είναι στη σκηνή. Κάποια είναι ακόμη ακέντητα, κάποια μισοτελειωμένα. Γιατί πιστεύεις ότι επέλεξε να τα αφήσει έτσι η καλλιτέχνης; Γιατί αποφάσισε να εγκαταστήσει μια προσφυγική σκηνή και όχι κάποιο άλλο αντικείμενο; Μήπως έχει έναν πολύ σημαντικό συμβολικό χαρακτήρα; Σύγκρινε αυτό το έργο με τα έργα του Ντο-Χο Σου και του Κώστα Βαρώτσου. Βρες τις ομοιότητες και τις διαφορές. Σκέψου την εκδίωξη των Κυπρίων από την πατρική τους γη. Θα μπορούσε αυτό το έργο να είναι τελικά ένα μνημείο, ένας τρόπος να κρατήσουμε στη μνήμη μας αυτές τις τραγωδίες που δυστυχώς συνεχίζονται σε πολλά μέρη της γης;

Ουαλίντ Ράαντ και Ομάδα Άτλας

Ο Λαιμός μου Είναι Λεπτότερος Από Μία Τρίχα: Κρατήρες-1986, 2004

Εγκατάσταση, Φωτογραφία, Κείμενο

Ο Ουαλίντ Ράαντ γεννήθηκε στο Λίβανο το 1967. Ζει και εργάζεται στη Νέα Υόρκη.

Το έργο του αποτελείται από τρία στοιχεία: την μεγάλη εγκατάσταση στο κέντρο από πλαστικό, σύρμα και φως, από τις φωτογραφίες και από το κείμενο στον τοίχο.

Ο Ράαντ και η Ομάδα Άτλας διασώζουν φωτογραφίες, άρθρα, βίντεο και ηχητικά ντοκουμέντα από την πρόσφατη ιστορία του Λιβάνου, μίας χώρας που βρίσκεται στη Μέση Ανατολή. Η Βηρυτός, η πρωτεύουσα του Λιβάνου, παλιά ονομαζόταν 'Παρίσι της Ανατολής' εξαιτίας της ομορφιάς και της λαμπρότητάς της. Εκεί από το 1975 περίπου και για τα επόμενα 20 χρόνια έγινε ένας φοβερός εμφύλιος πόλεμος που έφερε στη χώρα μεγάλες καταστροφές. Επίσης σε αυτό το διάστημα, εξαιτίας του εμφυλίου, συνέβησαν στη Βηρυτό και σε άλλες πόλεις πολλές εκρήξεις αυτοκινήτων που ήταν παγιδευμένα με εκρηκτικά υλικά. Τις εκρήξεις αυτές μελέτησε ένας αξιωματικός του λιβανέζικου στρατού, ο οποίος φωτογράφησε τόσο τα αυτοκίνητα που είχαν εκραγεί όσο και τους λάκους που άφηναν οι εκρήξεις πίσω τους που μοιάζουν με κρατήρα ηφαιστείου.

Όταν ο καλλιτέχνης και η ομάδα Άτλας ανακάλυψαν αυτές τις μελέτες, αποφάσισαν να κάνουν ένα έργο που να αναπαριστά αυτές τις εκρήξεις, τους κρατήρες που άφησαν πίσω τους και τα σημεία της πόλης του Λιβάνου όπου συνέβησαν. Έτσι προέκυψε η εγκατάσταση που βλέπεις. Για τον καλλιτέχνη, το άσπρο πλαστικό που βρίσκεται στο πάτωμα είναι μία αναπαράσταση της πόλης του Λιβάνου. Τα λεπτά μαύρα καλώδια που καταλήγουν σε φώτα έχουν τοποθετηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να θυμίζουν τους κρατήρες που άφησαν πίσω τους οι εκρήξεις και οι φωτογραφίες στον τοίχο είναι παρμένες από την έρευνα του Λιβανέζου αξιωματικού για τις εκρήξεις που συνέβησαν στη Βηρυτό το 1986.

Το έργο του Ράαντ αξιοποιεί το αρχείο των κειμένων και των φωτογραφιών ενός ειδικού και παρουσιάζει με έναν διαφορετικό τρόπο την ιστορία του εμφυλίου πολέμου. Μέσα από την τέχνη, ένα ιστορικό γεγονός μεταμορφώνεται σε κάτι φανταστικό και το έργο τέχνης μιλά όχι για το τί έγινε αλλά για το πώς βίωσαν οι κάτοικοι του Λιβάνου αλλά και ο ίδιος ο καλλιτέχνης αυτό το γεγονός.

Παρατήρησε το μεταλλικό πλέγμα πάνω από την άσπρη επιφάνεια που βρίσκεται στο πάτωμα. Είναι χωρισμένο σε μικρά τετράγωνα. Τί συμβολίζει; Παρατήρησε τις φωτογραφίες στον τοίχο και στη συνέχεια την κατασκευή που δημιούργησε ο Ράαντ. Ποιες είναι οι ομοιότητες και ποιες οι διαφορές τους; Ο πόλεμος και μάλιστα ο εμφύλιος είναι μία κατάσταση που έχει εμπνεύσει πολλούς καλλιτέχνες. Για παράδειγμα ο Πάμπλο Πικάσο έζησε τον ισπανικό εμφύλιο (1936-1939) και εμπνεύστηκε από τα δεινά της περιόδου αυτής για να δημιουργήσει σπουδαία έργα.

Έλληνες καλλιτέχνες, όπως οι χαρακτες Τάσος και Βάσω Κατράκη, εμπνεύστηκαν από εμφύλιο πόλεμο που έγινε στην Ελλάδα (1945-1949) και δημιούργησαν ανάλογα έργα. Βρες μερικά από αυτά και μάθε περισσότερα για τις κοινωνικές, πολιτικές και ιστορικές συνθήκες γύρω από τον εμφύλιο πόλεμο στην Ελλάδα.

Μπιλ Βιόλα

Η Σχεδία, 2004

Βίντεο-ηχητική εγκατάσταση

Ο Μπιλ Βιόλα είναι ίσως ο σημαντικότερος σύγχρονος καλλιτέχνης που ασχολείται με το βίντεο. Γεννήθηκε το 1951, ζει και εργάζεται στην Αμερική.

Το έργο του ονομάζεται *Σχεδία* και είναι μία προβολή σε μεγάλη οθόνη. Σε έναν απρόσωπο χώρο βλέπουμε δεκαεννέα ανθρώπους, άντρες και γυναίκες από διαφορετικές εθνικότητες, να συγκεντρώνονται ο ένας δίπλα στον άλλο χωρίς όμως να συναντιούνται καν τα βλέμματά τους. Οι κινήσεις τους καταγράφονται με εξαιρετικά αργή κίνηση. Μοιάζουν να είναι ο καθένας βυθισμένος στις σκέψεις του και να αδιαφορούν για τον διπλανό τους. Ξαφνικά, ένα τεράστιο κύμα νερού τους αιφνιδιάζει. Κάποιοι πέφτουν αμέσως κάτω, κάποιοι άλλοι αντιστέκονται. Τα σώματά τους χτυπιούνται καθώς όλοι προσπαθούν να παραμείνουν όρθιοι ή να βοηθήσουν αυτούς που έχουν ήδη πέσει. Τα πρόσωπά τους είναι γεμάτα αγωνία και ένταση καθώς όλοι ψάχνουν απεγνωσμένα βοήθεια από το διπλανό τους. Σε λίγο το νερό σταματά τόσο ξαφνικά όσο ήρθε και αφήνει πίσω του ανθρώπους πονεμένους, χτυπημένους, ταλαιπωρημένους και οργισμένους. Οι άνθρωποι συνέρχονται αργά, κάποιοι κλαίνε, άλλοι είναι φοβισμένοι ενώ κάποιοι άλλοι βοηθούν αυτούς που έχουν πέσει. Οι περισσότεροι καταλήγουν ενωμένοι, προσφέροντας βοήθεια και παρηγοριά ο ένας στον άλλο.

Γιατί πιστεύεις πως ο Βιόλα χρησιμοποίησε τόσο αργή κίνηση στο βίντεο αυτό; Θα ήταν διαφορετικό το έργο αν είχε γίνει στην κανονική ταχύτητα; Παρατήρησε τις αλλαγές στο φωτισμό, τη λεπτομέρεια στις σταγόνες του νερού, τις αργές κινήσεις των ανθρώπων. Οι κριτικοί του έργου του Βιόλα γράφουν πως έχει επηρεαστεί στο έργο του από τους μεγάλους δασκάλους της ζωγραφικής. Από πού άραγε συμπεραίνουν κάτι τέτοιο; Ποια στοιχεία θα μπορούσε να δανειστεί ένας βιντεοκαλλιτέχνης από έναν ζωγράφο; Περιέγραψε την κατάσταση των ανθρώπων πριν και μετά την επιδρομή του νερού. Τί άλλαξε στη συμπεριφορά, στις κινήσεις και στις εκφράσεις τους; Τί θα μπορούσε να συμβολίζει το νερό που παρασύρει τους ανθρώπους; Κάποιον κοινό κίνδυνο; Κάποια συναισθήματα που βιώνουν οι άνθρωποι σε πολλά μέρη του πλανήτη μας; Ποια θα μπορούσαν να είναι αυτά; Ο Μπιλ Βιόλα έχει πει ότι οι άνθρωποι επηρεαζόμαστε από δυνάμεις που δεν μπορούμε να ελέγξουμε και πως απέναντι σε αυτές τις δυνάμεις είμαστε όλοι ανυπεράσπιστοι. Πώς φαίνεται αυτό στο έργο του;

Γκάρυ Χιλ

Αμετακίνητοι, 2004

Βίντεο-ηχητική εγκατάσταση

Ο Γκάρυ Χιλ είναι ένας σημαντικός καλλιτέχνης που γεννήθηκε το 1951 στην Αμερική όπου ζει και εργάζεται. Από νωρίς ασχολήθηκε με το βίντεο και τα περισσότερα έργα του έχουν γίνει σε αυτό το μέσο.

Στο έργο *Αμετακίνητοι* προβάλλονται σε τρεις μεγάλες οθόνες καθημερινά στιγμιότυπα από τις μετακινήσεις των ανθρώπων με το μετρό. Ο καλλιτέχνης έχει προσαρμόσει κρυφές κάμερες στα γυαλιά του και καταγράφει τις αντιδράσεις των συνεπιβατών του. Τυχαία αγγίγματα μεταξύ αγνώστων ανθρώπων, απρόσωπες εκφράσεις, χέρια κρεμασμένα από τις λαβές, αποξένωση και απομόνωση είναι μερικά από τα στοιχεία στα οποία δίνει έμφαση ο καλλιτέχνης.

Έχεις χρησιμοποιήσει το μετρό της Αθήνας; Σκέψου αν και εκεί συμβαίνουν τα ίδια όπως στο έργο του Γκάρυ Χιλ. Παρατήρησε τις κινήσεις και τις εκφράσεις των επιβατών. Αν μπορούσες να κρύψεις και συ μία κάμερα σαν τον καλλιτέχνη, σε ποια στοιχεία θα εστίαζες την προσοχή σου και γιατί; Το έργο ονομάζεται *Αμετακίνητοι* ενώ στην ουσία αναφέρεται σε ανθρώπους που μετακινούνται συνεχώς. Πώς το εξηγείς;

Βόλφγκανγκ Λάιμπ

Ρυζόσπιτο, 2004

Εγκατάσταση

Ο Βόλφγκανγκ Λάιμπ γεννήθηκε το 1950 στη Γερμανία όπου ζει και εργάζεται.

Το έργο του ονομάζεται *Ρυζόσπιτο*. Πρόκειται για ένα γλυπτό που μοιάζει με σπίτι και αποτελείται από ένα συμπαγές κομμάτι λευκού μαρμάρου γύρω από το οποίο ο καλλιτέχνης έχει σκορπίσει ρύζι και γύρη που μάζεψε από μία περιοχή κοντά στο σπίτι του.

Παρόλο που το έργο ονομάζεται *Ρυζόσπιτο*, δεν υπάρχει σε αυτή την κατασκευή ούτε πόρτα ούτε παράθυρο που να μας θυμίζει σπίτι, ή έστω ένα άνοιγμα που να υποδηλώνει την είσοδο. Μάλλον θα λέγαμε ότι πρόκειται για ένα ερμητικά κλειστό οικοδόμημα που μας θυμίζει τάφο. Ίσως ο καλλιτέχνης, όταν το έφτιαχνε, είχε στο νου του τους τάφους όπου κατοικούν πνεύματα και όχι σώματα. Ιδιαίτερα στην ταφική παράδοση ανατολικών θρησκειών (μουσουλμανισμός, ινδουισμός κλπ), το ρύζι έχει τον χαρακτήρα της ταφικής προσφοράς καθώς είναι βασικό συστατικό της τροφής των κατοίκων της ανατολής. Συμβολίζει επίσης την καλοτυχία και τη μακροζωία για τον άνθρωπο.

Η γύρη, υλικό με το οποίο γίνεται η αναπαραγωγή στη φύση, αποτελεί το αισιόδοξο μήνυμα του έργου. Είναι ένας τρόπος για να συμβολίσει ο καλλιτέχνης τον κύκλο της ζωής. Η γύρη σκορπίζεται στη φύση, δημιουργεί σπόρους, οι σπόροι καρπούς και ο κύκλος συνεχίζεται. Αξίζει να σημειώσουμε ότι ο ίδιος ο καλλιτέχνης μαζεύει τη γύρη από μία περιοχή κοντά στην πόλη όπου ζει, σεβόμενος την ισορροπία της φύσης.

Ποια είναι η σημασία του ρυζιού στην ελληνική λαϊκή παράδοση; Γιατί στους γάμους πετάμε ρύζι όταν το ζευγάρι χορεύει τον χορό του Ησαΐα; Ποιοι άλλοι καρποί θεωρούνται σημαντικοί για την ευτυχία και την καλοτυχία; Σχολίασε τα υλικά από τα οποία δημιουργήθηκε το έργο. Υπάρχει κάποια αντίθεση ανάμεσα στο μάρμαρο και τη γύρη; Τί συμβολίζει το ένα και τί το άλλο υλικό;

Ο Λάιμπ δηλώνει με το έργο του έναν κύκλο ζωής του ανθρώπου και της φύσης.

Σύγκρινε το έργο του με αυτό της Μόνα Χατούμ. Βρες τις ομοιότητες και τις διαφορές.

Κέντελ Γκιρς

Η Επιστροφή της Ακρόπολης (Το cut του Σκηνοθέτη), 2004

Κατάσταση

Ο Κέντελ Γκιρς γεννήθηκε στη Νότιο Αφρική το 1968. Ζει και εργάζεται στις Βρυξέλλες. Με τα περισσότερα έργα του θέλει να συζητήσει την επιρροή που είχε το καθεστώς του aparthaik στη ζωή των κατοίκων του Γιοχάνεσμπουργκ από το 1948 που επιβλήθηκε έως και σήμερα, παρόλο που δεν υφίσταται πια. Το aparthaik επέβαλε διακρίσεις μεταξύ λευκών και μαύρων οι οποίοι είχαν διαφορετικό τόπο κατοικίας, χωριστή εκπαίδευση, χωριστά κοινωνικά μέσα, ενώ απαγορευόταν και η σύναψη οικογενειακών και φιλικών σχέσεων μεταξύ τους. Κατά τη διάρκεια του aparthaik συνέβησαν βίαιες συγκρούσεις μεταξύ λευκών και μαύρων, δολοφονίες, και διαδηλώσεις. Ο Γκιρς διαπραγματεύεται συχνά τις έννοιες της βίας, του θανάτου, του περιορισμού των ανθρώπων από τα καθεστώτα, τους κινδύνους που βιώνουν οι άνθρωποι καθημερινά.

Για το συγκεκριμένο έργο ο καλλιτέχνης εμπνεύστηκε από την Ακρόπολη και δημιούργησε μία κατασκευή που μοιάζει με τον Παρθενώνα. Αυτό το φανταστικό οικοδόμημα είναι φτιαγμένο από αλουμίνιο και εξαιρετικά επικίνδυνα συρματοπλέγματα, που είναι πλεγμένα σε κουβάρια και ακουμπισμένα τακτικά το ένα δίπλα στο άλλο.

Ο Γκιρς λέει ότι, κατά τη γνώμη του, ο Παρθενώνας ήταν βέβαια ένας χώρος λατρείας για τους αρχαίους Έλληνες αλλά ταυτόχρονα ήταν και χώρος σοφίας εξαιτίας της θεάς Αθηνάς. Επειδή όμως η Αθηνά εμφανίζεται πάντα πάνοπλη, γεγονός που δεν επιτρέπει στους ανθρώπους να την πλησιάσουν, συμπεραίνει ότι η σοφία ανήκει στους λίγους και όχι στους πολλούς.

Γιατί νομίζεις ότι ο καλλιτέχνης επέλεξε αυτά τα ψυχρά και επικίνδυνα υλικά για να κάνει το έργο του; Πού αλλού νομίζεις ότι μπορεί να χρησιμοποιούνται αυτά τα συρματοπλέγματα; Η ύπαρξή τους ποιά συναισθήματα σου δημιουργεί; Βρες περισσότερες πληροφορίες για το καθεστώς του aparthaik και συζήτησε με τους συμμαθητές σου πώς αυτό επηρέασε το έργο του Γκιρς.

Καταρίνα Φριτς

Γκαρνταρόμπα, 2004

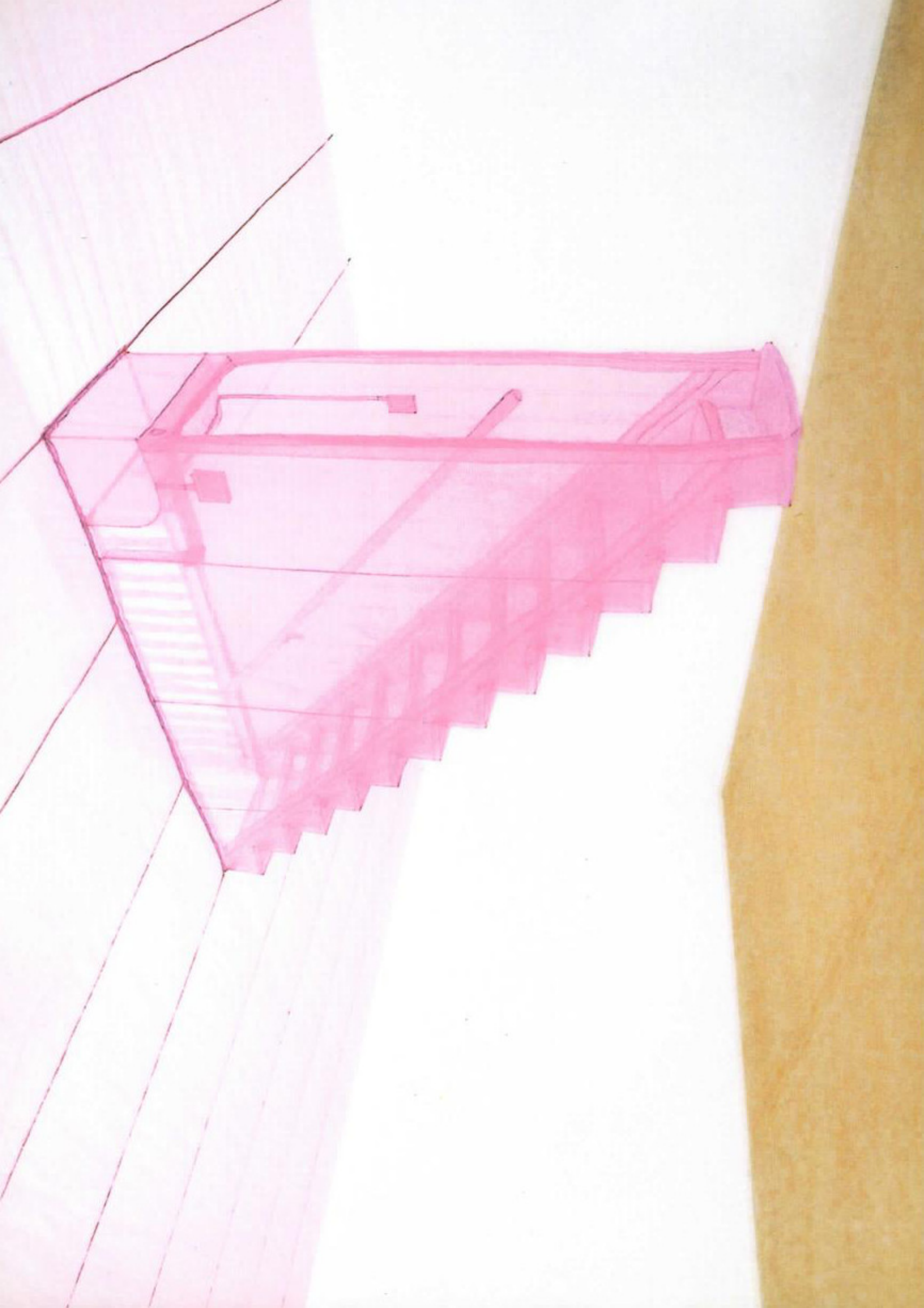
Εγκατάσταση

Η Καταρίνα Φριτς γεννήθηκε το 1956 στη Γερμανία όπου ζει και εργάζεται.

Το έργο της αποτελείται από μία ανοιχτή σκάλα, μία μεγάλη ομπρέλα και έναν καθρέφτη. Η ιδέα της ήταν να δημιουργήσει έναν θάλαμο προλήψεων, που λιγότερο ή περισσότερο υπάρχουν στις παραδόσεις των λαών.

Τα γλυπτά της Φριτς έχουν απλά περιγράμματα, έντονα χρώματα και μοιάζουν με πολύ ξεκάθαρες εικόνες. Δουλεύει ιδιαίτερα προσεκτικά με την επιφάνεια των γλυπτών που είναι συνήθως πολύ λεία και δίνει έμφαση στην ρεαλιστική απεικόνιση των δημιουργιών της. Αντλεί τα θέματά της από τη θρησκεία, τη λαϊκή παράδοση, την ιστορία και πάντα τα έργα της έχουν συμβολική σημασία.

Παρατήρησε τα τρία αντικείμενα του έργου. Αν μπορούσες να τα αγγίξεις, πώς θα ήταν στην αφή; Γιατί επέλεξε να βάψει μαύρα τα δύο από αυτά; Τί ξέρεις για τις προλήψεις που υπάρχουν για την ανοιχτή σκάλα, τον καθρέφτη και την ομπρέλα; Ψάξε να βρεις αν ισχύουν οι ίδιες δοξασίες και σε άλλες χώρες του κόσμου.

Ντο-Χο Σου

Σκάλα II, 2004

Εγκατάσταση

Ο Ντο-Χο Σου γεννήθηκε το 1962 στην Κορέα. Ζει και εργάζεται στη Νέα Υόρκη. Το έργο του ονομάζεται *Σκάλα II* και παρουσιάζει μία σκάλα, φτιαγμένη από ροζ νάυλον, να αιωρείται μεταξύ δύο ορόφων. Η σκάλα μοιάζει να έχει βγει από ένα όνειρο, όμως είναι αρχιτεκτονικά σωστή και θα μπορούσαμε να τη συναντήσουμε σε οποιοδήποτε σπίτι. Ο καλλιτέχνης λέει ότι αυτή είναι η σκάλα του διαμερισμάτος του στη Νέα Υόρκη και έχει ακριβώς τις ίδιες διαστάσεις με την πραγματική σκάλα. Έχοντας περάσει μία ήρεμη και ευτυχισμένη παιδική και εφηβική ζωή στην Κορέα, αποφασίζει να ταξιδέψει στη Νέα Υόρκη που είναι το κέντρο των καλλιτεχνικών εξελίξεων. Από την γαλήνη της Κορέας βρίσκεται αντιμέτωπος με την πολύβουη και επικίνδυνη Νέα Υόρκη. Αυτή η εμπειρία της μετακίνησης προς έναν τόσο διαφορετικό τόπο και η εγκατάσταση σε ένα νέο χώρο κατοικίας απασχολεί πολύ τον καλλιτέχνη, του δημιουργεί ερωτήματα για αυτά που πρόκειται να συμβούν και του φέρνει στο νου αναμνήσεις από το παρελθόν. Επομένως ο νέος χώρος για τον ίδιο γίνεται ένα νέο σπιτικό στο οποίο φέρνει τα προσωπικά του αντικείμενα αλλά και τη μνήμη του παρελθόντος.

Αν χρειαζόταν να μετακομίσεις σε άλλη πόλη ή ακόμη και σε άλλη χώρα, τί θα φρόντιζες να πάρεις μαζί σου ώστε να σου θυμίζει το τωρινό σου σπίτι; Εκτός από τα αντικείμενα, ποιά άλλα στοιχεία θα σου θύμιζαν την Αθήνα ή την Ελλάδα; Η σκάλα του Ντο-Χο Σου βρίσκεται μεταξύ δύο ορόφων. Πιστεύεις ότι συμβολίζει κάτι για τον καλλιτέχνη; Γιατί νομίζεις ότι επέλεξε το ροζ χρώμα για το έργο του; Γιατί δημιούργησε το έργο από νάυλον και όχι άλλο υλικό;

Μιροσλάβ Μπάλκα

Πέραν, 2004

Γλυπτό

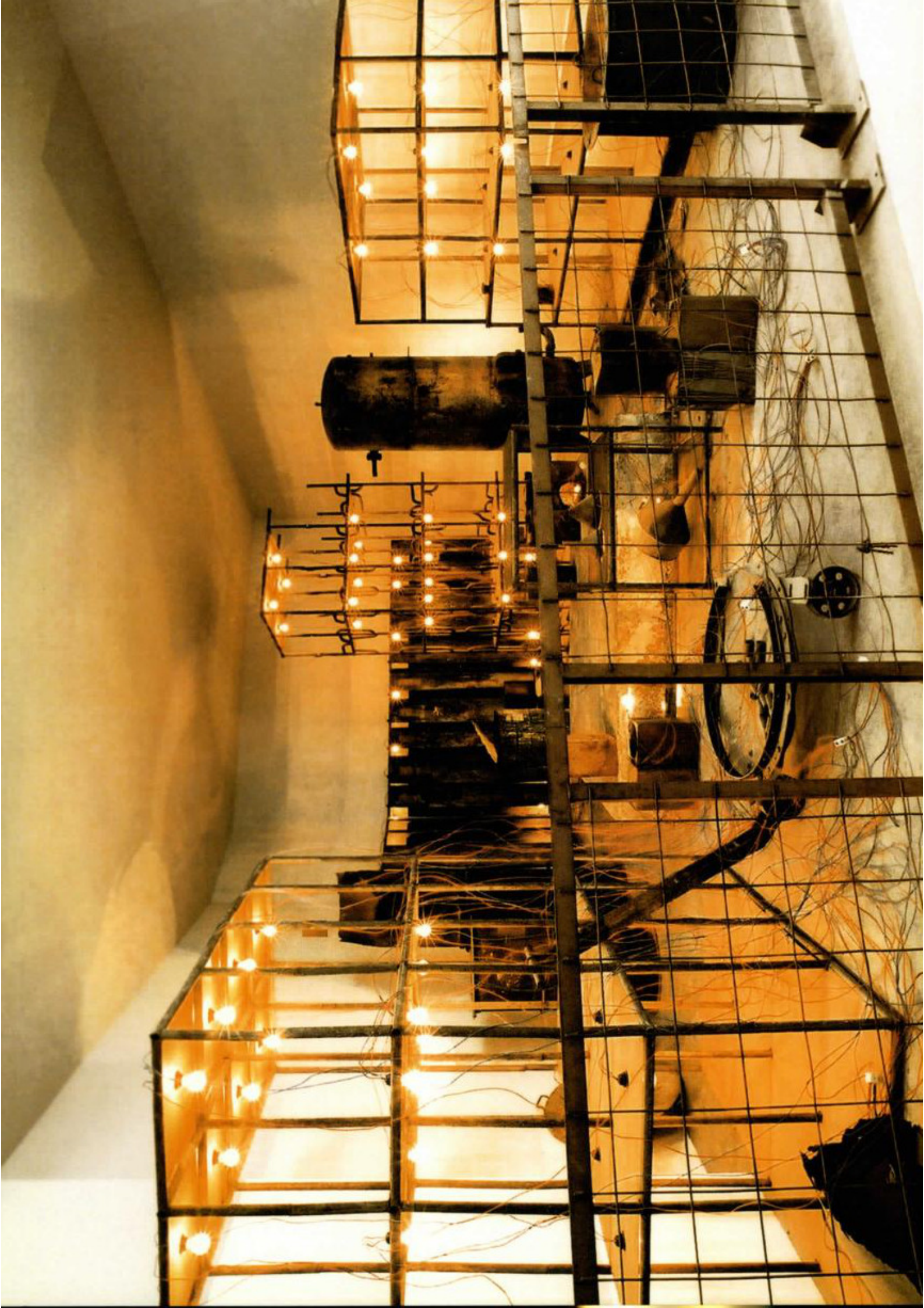
Ο Μιροσλάβ Μπάλκα γεννήθηκε στη Βαρσοβία της Πολωνίας το 1958 και είναι γλύπτης. Το έργο του ονομάζεται *Πέραν*. Μπαίνοντας σε ένα σκοτεινό χώρο βλέπεις δύο μικρά σκαμνιά τοποθετημένα απέναντι από ένα άνοιγμα στον τοίχο που θα μπορούσε να μοιάζει με παράθυρο. Αντί όμως να μπορείς να δεις κάποιον εξωτερικό χώρο, αντικρύζεις σκοτάδι και ένα συρματόπλεγμα που σου απαγορεύει να πλησιάσεις. Ταυτόχρονα, όσο έρχεσαι πιο κοντά στο 'παράθυρο' νιώθεις το φύσημα του αέρα και ακούς δυνατό θόρυβο.

Αφορμή για το έργο του Μπάλκα είναι οι μαρτυρίες ανθρώπων που πρόκειται να πεθάνουν αλλά τελικά επιζούν και διηγούνται αυτά που ένωσαν εκείνη τη στιγμή.

Λένε λοιπόν ότι κατά τη στιγμή του θανάτου συμβαίνουν ασυνήθιστα ακούσματα, δυνατοί κρότοι, φύσημα ή διαπεραστικό σφύριγμα σαν του ανέμου. Κάποιοι άνθρωποι έχουν την αίσθηση ότι μπαίνουν σε ένα χώρο σκοτεινό σαν σπήλαιο, πηγάδι, τούνελ.

Ποια από τα στοιχεία των μαρτυριών αυτών υπάρχουν στο έργο του Μπάλκα;

Πώς δικαιολογείς τον τίτλο του έργου; Τι σημαίνει ο τίτλος *Πέραν*; Γιατί νομίζεις ότι ο Μπάλκα τοποθέτησε το συρματόπλεγμα στο έργο; Μήπως και ο αέρας, σαν ένα στοιχείο της φύσης, έχει ιδιαίτερη σημασία;

Μόνα Χατούμ

Φτιάξ'το, 2004

Εγκατάσταση

Η Μόνα Χατούμ γεννήθηκε το 1952 στη Βηρυτό. Ζει και εργάζεται στο Λονδίνο και το Βερολίνο.

Το έργο της ονομάζεται *Φτιάξ'το*. Αποτελείται από παλιά και σκουριασμένα υλικά που προέρχονται από το παλιό εργοστάσιο μπίρας ΦΙΞ στο οποίο στεγαζόταν το Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης πριν μεταφερθεί στο Μέγαρο Μουσικής. Η Χατούμ θεώρησε ότι κάνοντας ένα έργο με υλικά από το παλιό εργοστάσιο θα μείνει για πάντα ίσως στη μνήμη μας ο χώρος όπως ήταν πριν αλλάξει εντελώς, πριν δηλαδή επιστρέψει εκεί το ΕΜΣΤ σε μερικά χρόνια.

Πίστεψε ότι ήταν σημαντικό να δείξει με το έργο της πώς τα κτίρια, όσο παλιά και αν είναι, κρύβουν μέσα τους την ιστορία της πόλης και των ανθρώπων που τα κατοικούν και πως όταν αλλάζει η χρήση τους (όπως το ΦΙΞ που ήταν εργοστάσιο μπίρας και έγινε μουσείο) δεν σημαίνει ότι πρέπει να ξεχνάμε τι υπήρχε εκεί πριν.

Ανάμεσα στους παλιούς κάδους, τα μεταλλικά ράφια, τα σκουριασμένα καζάνια η καλλιτέχνις έχει προσθέσει ηλεκτρικές λάμπες, καλώδια και ηχεία. Τα φώτα αναβοσβήνουν και ο ήχος αυξομειώνεται. Τη στιγμή που ο επισκέπτης νομίζει ότι όλα λειτουργούν κανονικά, εκείνη τη στιγμή τα φώτα σβήνουν και ο ήχος σταματά. Για λίγο όμως μόνο γιατί μετά όλα γίνονται όπως πριν. Όλο αυτό το παιχνίδι με τα φώτα και τους ήχους μοιάζει με τον κύκλο της ζωής του κτιρίου ΦΙΞ. Ήταν παλιό εργοστάσιο μπίρας, εγκαταλήφθηκε, έγινε μουσείο, θα αναπλαστεί, το μουσείο θα επιστρέψει εκεί, σε έναν χώρο γεμάτο αναμνήσεις και ιστορία.

Φαντάσου ότι είσαι καλλιτέχνης. Το σχολείο σου μετακομίζει σε άλλο κτίριο και συ πρέπει να διασώσεις αντιπροσωπευτικά αντικείμενα για να δημιουργήσεις ένα έργο. Ποια θα ήταν αυτά; Πώς θα έδειχνες ότι το σχολείο φεύγει και το κτίριο θα χρησιμοποιηθεί για κάτι άλλο; Πιστεύεις ότι το μήνυμα του έργου της Χατούμ είναι αισιόδοξο ή απαισιόδοξο; Γιατί; Ο κύκλος της ζωής του κτιρίου, όπως τον παρουσιάζει η Χατούμ, μπορεί να είναι ο ίδιος και για τους ανθρώπους;

Σιρίν Νεσάτ

Μαχντόντ, 2004

Βίντεο-ηχητική εγκατάσταση

Η Σιρίν Νεσάτ γεννήθηκε στο Ιράν το 1957. Αρκετά νέα έφυγε από την πατρίδα της και εγκαταστάθηκε στη Νέα Υόρκη όπου μέχρι σήμερα ζει και εργάζεται.

Για την έκθεση *Διαπολιτισμοί* η Νεσάτ δημιούργησε το έργο με τίτλο *Μαχντόντ* βασισμένο σε ένα μυθιστόρημα που έγραψε η Ιρανή συγγραφέας Σαρνούς Παρισπούρ. Το μυθιστόρημα λέγεται *Γυναίκες χωρίς άντρες* και αφηγείται τη ζωή πέντε διαφορετικών γυναικών στο Ιράν. Μία από αυτές είναι και η Μαχντόντ.

Πρόκειται για μία γυναίκα η οποία φοβάται να σχετιστεί με τους άντρες, αλλά επιθυμεί πολύ να γεννήσει παιδιά. Αποφασίζει λοιπόν να φυτευτεί σε έναν κήπο και να γίνει δέντρο γιατί το δέντρο θα κάνει καρπούς, οι καρποί σπόρους, το ποτάμι θα πάρει τους σπόρους και το δέντρο θα αναπαραχθεί.

Το βίντεο παρουσιάζει τη Μαχντόντ ξαπλωμένη σε ένα μικρό ποταμό κάποιου κήπου, να επιπλέει στο νερό και να μοιάζει πως κοιμάται. Στο μυαλό της έρχονται αναμνήσεις από την παιδική της ηλικία, εφιάλτες και κρυφά όνειρα. Πάντα βρίσκεται σε έναν κήπο, πότε με παιδιά της ηλικίας της και πότε μόνη της πλέκοντας με κίτρινη κλωστή τα ρούχα που θα φορέσουν τα δικά της παιδιά όταν γεννηθούν. Για την ίδια ο κήπος είναι το καταφύγιό της από την πραγματικότητα, ένας τόπος όπου μπορούν να πραγματοποιηθούν τα όνειρα που έχει.

Πώς θα περιέγραφες την ατμόσφαιρα που δημιουργεί το έργο; Ποια στοιχεία του έργου ξεχωρίζεις και γιατί; Στο Κοράνι, το ιερό βιβλίο των μουσουλμάνων, υπάρχει ο μύθος της Τούμπα, μίας γυναίκας που φυτεύεται σε έναν κήπο και που συμβολίζει το δέντρο του Παραδείσου. Στον μύθο του Απόλλωνα και της Δάφνης, ο θεός ερωτεύτηκε τη νύμφη και προσπάθησε να την κατακτήσει. Εκείνη όμως τον απέρριψε και τη στιγμή που εκείνος την κυνηγούσε, παρακάλεσε τον Δία να τη βοηθήσει. Ο Δίας τη μεταμόρφωσε σε φυτό που πήρε το όνομά της. Στη χριστιανική θρησκεία ο παράδεισος ταυτίζεται με τον κήπο και μία ιδανική κατάσταση που περιμένει όλους τους πιστούς. Ποια είναι τα κοινά στοιχεία στις διαφορετικές αυτές παραδόσεις και τί συμβολίζουν;

Κώστας Βαρώτσος

Χωρίς Τίτλο, 2004

Εγκατάσταση

Ο Κώστας Βαρώτσος γεννήθηκε το 1955 στην Αθήνα όπου ζει και εργάζεται.

Το έργο του Κώστα Βαρώτσου ονομάζεται *Χωρίς Τίτλο*. Πρόκειται για μία κοίλη κατασκευή στα τοιχώματα της οποίας στηρίζονται τριγωνικά γυαλιά, το ένα δίπλα στο άλλο, ώστε να σχηματίζεται ένας διάδρομος. Το έργο συμπληρώνουν μερικές λάμπες που κρέμονται από την οροφή.

Ο ίδιος ο καλλιτέχνης λέει ότι το έργο του αναφέρεται στην έννοια και τη σημασία του ταξιδιού. Σίγουρα όχι του ταξιδιού που γίνεται για τουριστικούς, εμπορικούς ή ψυχαγωγικούς σκοπούς αλλά αυτού του ταξιδιού που αναγκάζονται να κάνουν οι οικονομικοί μετανάστες προκειμένου να βρουν καλύτερες συνθήκες εργασίας και ζωής. Πρόκειται για ένα ταξίδι επικίνδυνο, απειλητικό και με αβέβαιο τέλος.

Πώς καταλαβαίνουμε ότι το έργο αναφέρεται στο ταξίδι; Ποια αίσθηση δημιουργούν τα κοφτερά γυαλιά στο έργο; Φαντάσου τι θα γινόταν αν κάποιος επιχειρούσε να περπατήσει στο διάδρομο που ορίζουν οι κοφτερές άκρες τους. Καθημερινά ακούμε στις ειδήσεις για λαθρομετανάστες, που προσπαθούν παράνομα να έρθουν στην Ελλάδα. Είναι άνθρωποι που στοιβάζονται στα αμπάρια κάποιων πλοίων, τα οποία συνήθως δεν είναι καθόλου ασφαλή και αρκετά από αυτά ναυαγούν. Υπάρχει σχέση ανάμεσα σε αυτά τα γεγονότα και το έργο του Κώστα Βαρώτσου; Ποιά είναι αυτή; Ποιο τίτλο θα έδινες εσύ στο έργο;

Δανάη Στράτου

Το ποτάμι της ζωής, 2004

Βίντεο-ηχητική εγκατάσταση

Η Δανάη Στράτου γεννήθηκε στην Αθήνα το 1964, όπου ζει και εργάζεται.

Το έργο της ονομάζεται *Το ποτάμι της ζωής*. Στην ουσία πρόκειται όχι για ένα αλλά για επτά μεγάλα ποτάμια της Γης στα οποία η καλλιτέχνις ταξίδεψε και κατέγραψε τη ζωή στις όχθες των ποταμών αυτών από την ανατολή έως την δύση του ήλιου. Αυτά είναι ο Δούναβης, ο Νείλος, ο Αμαζόνιος, ο Μισισσιπής, ο Νίγηρας, ο Γιανγκτσέ και ο Γάγγης.

Σε έναν κυκλικό χώρο υπάρχουν επτά οθόνες, όσες και τα ποτάμια. Σε κάθε οθόνη προβάλλεται η βιντεοσκοπημένη εικόνα κάθε ποταμού. Στην κάθε οθόνη η γραμμή της όχθης του νερού βρίσκεται στο ίδιο ύψος με την επόμενη οθόνη ώστε ο επισκέπτης, καθώς κινείται κυκλικά στο χώρο να αισθάνεται ότι ταξιδεύει και ο ίδιος και μάλιστα στο ίδιο ποτάμι και όχι σε επτά διαφορετικά. Παράλληλα το έργο συμπληρώνεται από ήχους των τόπων απ'όπου περνούν οι ποταμοί. Το ένα ποτάμι είναι συνέχεια του άλλου και έτσι καταλήγουμε σε ένα 'παγκόσμιο' ποτάμι, όπου καταγράφονται εικόνες από τόπο σε τόπο, από χειμώνα σε καλοκαίρι, από πολιτισμό σε πολιτισμό, από Ανατολή σε Δύση, από Βορρά σε Νότο, από νύχτα σε μέρα, από ζούγκλα σε πόλη και σε έρημο.

Η Δανάη Στράτου λέει πως αν κοιτάξει κανείς εικόνες της Γης από δορυφόρο, έχει την αίσθηση ότι τα ποτάμια μοιάζουν με τις φλέβες του πλανήτη, τις φλέβες ζωής της Γης. Συμφωνείς; Γιατί το νερό είναι απαραίτητο για τη ζωή της Γης όσο το αίμα για τη ζωή του ανθρώπου;

Παρατήρησε τα βίντεο στις οθόνες. Μπορείς να καταλάβεις ποιος ποταμός παρουσιάζεται σε κάθε οθόνη; Ποια στοιχεία σε βοηθάνε; Κατάγραψε τις ομοιότητες και τις διαφορές που μπορεί να υπάρχουν στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων που ζούνε δίπλα στα επτά ποτάμια. Προσπάθησε να ξεχωρίσεις μερικούς από τους ήχους που ακούγονται. Από πού προέρχονται; Συμβάλλουν στην ατμόσφαιρα που δημιουργεί το έργο;

Σε έναν παγκόσμιο άτλαντα βρες τις ηπείρους από τις οποίες περνάνε αυτά τα ποτάμια, σημείωσε με έναν χοντρό μαρκαδόρο την πορεία τους και κατάγραψε τις χώρες που διασχίζουν. Προσπάθησε να φανταστείς τις συνθήκες κάτω από τις οποίες δούλεψε η Δανάη Στράτου για να κινηματογραφήσει τα βίντεο. Τι μπορεί να συνέβη στα ταξίδια της, ποιους κινδύνους αντιμετώπισε αλλά και ποιες χαρές μπορεί να ένιωσε;